Julije Benešić

Istrgnuti listovi

NAKLADA ST. KUGLI ZAGREB

Iosip Golubić
Zagreb, Remetinec 2
18637

KNJIŽARA ST. KUGLI, Zagreb, Ilica br. 30
Knjižara kr. sveučilišta i jugoslav. akademije

Najnovije knjige:

IVO ANDRIĆ: NEMIRI. Pjesme u prozi.
BALZAC: ŽENA OD 30 GODINA. Roman.
BEGOVIĆ: DUNJA U KOVČEGU. Najbolji roman, koji je izašao zadnjih godina.
BENEŠIĆ J.: ISTRGNUTI LISTOVI. Pjesme.
BENEŠIĆ J.: RAZGOVORI. Eseji.
BOGDANOVIĆ D.: LUKA BOTIĆ.
BOGDANOVIĆ D.: SRPSKI PRIPOVJEDAČI. I., II.
BOGDANOVIĆ D.: ŽIVOT DOSITEJA OBRADOVIĆA.
BUCKLE: POVIJEST CIVILIZACIJE. Preveo prof. M. Drvodelić.
DEŽELIĆ ST.: BANKE I BANKARSTVO.
DONADINI U.: IGRAČKA OLUJE. Drama.
DONADINI U.: KROZ ŠIBE. Drama.
KLAIĆ V.: POVIJEST HRVATA. VI. svezak 1. snopić.
DUMAS A.: KRALJIČIN GJERDAN. Historički roman.
KIPLING-VELIKANOVIĆ: PRIČE.
KIRIN: PRIKAZANJA, PJESME.
KLAIĆ V.: POVIJEST HRVATSKOG KNJIŽARSTVA.
KONJOVIĆ-WAGNER: WALKÜRA. Muzička biblioteka 1.
KONJOVIĆ-MAETERRLING: PELEAS I MELISANDA.
KOSOR J.: AU CAFEE DU DOME. Drama.
KOSOR J.: ŽENA. Drama.
KOSOR J.: NEPOBJEDIVA LAĐA. Drama.
KOSOR J.: POŽAR STRASTI. Drama.
KRKLEC: BESKUĆNICI. Roman.
KRKLEC: SREBRNA CESTA. Pjesme.
KUMIČIĆ T.: PELEN. Roman.
KUMIČIĆ T.: TAJNA PROKOBONA. Roman.
LOZOVINA: IZ LATINSKOG SVIJETA.
MATASOVIĆ Dr.: IZ GALANTNOG STOLJEĆA. Historijski zanimivi prikaz 18. stoljeća u Hrvatskoj.

JULIJE BENEŠIĆ

ISTRGNUTI LISTOVI

TISAK I NAKLADA KNJIŽARE ST. KUGLI — ZAGREB 1922.

Obiteljska knjižnica
Josip Golubić
Zagreb, Remetinec 2

Longa via est, propera! nobis habitabitur orbis
Ultimus, a terra terra remota mea.

Tristia

Istrgnuti ste iz dnevnika, koji je bio pisan samo u ljubavi i jačoj još mržnji, u samoći; istrgnuti ste, a iza vas ostade još rpa papira ispisana zgrčenim slovima triumfa i očaja. Kakvu imate vrijednost za druge, ne hajem, — za mene ste imali cijenu najmilijih uspomena. Sada ste mi tudji i daleki kao što je dalek trag, što ga je ostavila Zemlja onih dana i onih noći.

GERMANKI

Oči su moje male Germanke
Plave ko cvijeće rascvalog jorgovana;
Zalutala si, curice, do naših plavih strana
S plavom kosom!
U kosu si svoju zaplela srce moje,
I vidim samo glavu sa sjajnom aureolom
Od svijetla tvojih vlasi...

Pogledima stvaraš u mojoj duši
Plave potočnice, pa nikad ne ću
Moći zaboravit na tvoje oči.
Lalo! otvori srce meni...

Germanko!
Vidiš li naše tople dane?
Tvoja domaja
Nema takvoga maja!
Tvoja domaja
Nema nikoga, tko te tako bez kraja
Strastveno ljubi!

... Pod oknom cvate jasmin tvojim,
A ti nijesi izašla!
Kad kiša škropi, a lišće šušti,
Ja čekam i čekam.
A prozor tvoj se sja.
Svuda je mrak.
Da sjenu tvoju vidim — prodji!
Glas da ti čujem — šapni!
Germanko!

Plave su oči Germanke moje
Kao rascvale pavlovnije hvoje!
Srce mi ona kosom zlatnom zavi,
A okom plavim potočnice sadi
U srce moje, da ne zaboravi
Na plave oči Germanke male.

Rascvala lalo, lalo!
Čekah te, kad je lišće pozaspalo
Jasmina bijelog, noć je bila tiha,
A jasmin samo mirisom zrak kadi...

Okno ti sjaji, u njem moja nada,
A kiša tiha s lišća plaho pada,
A tebe nema, nema, a ja stojim
I gledam tamo, gdje se prozor sjaji: —
Daj pusti, da mi oči barem vide
Kraj okna tvoju laku sjenu proći.

Osijek, 30. V. 1901.

KOD ČITANJA

Bili smo tihi ko kipovi sneni,
Gledali slike u šutnji, listali velike strane; —
Sliku dok gledaše ti — ja bih ti tobož da vidim
Izbliza sliku — lako
Obraz uz obraz dotako:...
Bili smo tihi ko kipovi sneni.
I onda sam topli ti obraz primio gorućom rukom,
Privuko bliže, u usne meke ko baršun sam pogled
Upro i upio dušu u onu rumen i drhtno, —
... A list bi šušnuo opet.
Usne vi vatrene!
Vi mi sav mozak i razum i oči pijete smiješkom!
Usne vi vatrene!
Dušo, daj mi te oči — do dva turobna zdenca —
Daj mi te ruke, da nižem cjelove na njih, da ljubim
Bezbroj ih puta, bez kraja,
Daj mi, dušo, svu dušu!

Ilok, 28. XII. 1902.

IŠČEKIVANJE

Dodji mi, noći, raspni zvijezde:
Za tobom žudi srce moje...
Pruži mi ruku, vesel mjeseče,
S tobom ću krenut, kada se veče
Sumorno spusti na tiho cvijeće, —
Pa ćemo lebdjet ko magle lake
Iznad krovova blještavih gradskih;
Pa ćemo tražit, ima l' oltara,
Pred kojim mogu tamnjan da palim;
Pa ćemo tražit grobnicu hladnu,
Kamo ću spremit usahlu žaru
S mojim veseljem.
Za tobom čeznem, ti ideale,
Kojeg još nikad vidio nisam!...
Za tihe noći dolaze crte,
Svinute tanke obrve crne
I usne rujne...
A prsti moji gore od želje
Prebirat vlasi mekane tvoje,
Nigda još nevidjeni, moj sveti
Ideale!
... I tako sjedim kroz noć cijelu,
Dok zora zarudi, mjesec problijedi,
I uzalud čekam na obrve meke
I usne rujne...

Krakov, 11. X. 1903.

PROLJETNA PJESMA

I

Večer

Bojim se, da te vidim, a zurim za nogom tvojom,
Strašim se plamena očiju tvojih i bježim od njih,
Pale me zrake zjenica tvojih i tražim ih željno
Kroz granje kestenja...
Oganj tvoj me zasljepljuje, zaklapam suzne vedje.
Zašto te se stidim, ti cvijete mirisavi?
— Kad sunce pada i sjene bacaju krošnjate plante,
Gledam u drhtave sjene široka lišća,
U njemu vidim tajne oblike tvoje i lepršaj tvoga **odijela!**
Sa strahom gledam kroz gotske hramove planta,
Sa strahom i čežnjom i zebnjom i željom.
Med sjenama lišća, u paučini noći
Sjajni se tragovi preda mnom dižu:
Tragovi nogu, stupaja tvojih...
Dižu se modri i laki ko cvijeće,
Ko da perunikom procvate pijesak.
Šljunak se šara bojama oštrim,
Dragoljub drhće na ogradi tankoj:
Tvoji to pogledi ostaše pribodeni na šipkama ovim.
Drveće kite trešnje rumene... usnice tvoje.
Rastežem ruke, pružam ramena,
Molim te grane, da mi se spuste,
Da trešnje berem, cjelivam lišće; — —
Sakupljam plave cvjetove mraka...

Krakov, 28. V. 1904.

II

U vrtu želja mojih

Dodji u baštu šarene mašte moje,
Dodji da vidiš žarke crvene želje moje!
— Na bokoru ružinom poljupci cvatu naši,
Na zelenoj travi nade moje
Kipovi tvoji stoje.
Dodji u baštu želja crvenih mojih!
Dodji i sjedni pod lipu mirisnu, staru,
Lijepo će biti. Orkestar pčelâ će svirat,
Golubi nosit će cvijeće i zasuti pod lipom tebe,
Donijet ću pregršt jasmina i bijelih narcisa,
Da zaspiš u mirisu... Ne gledaj u mene!
Oči zaklopi, zaklopi te oči!
Usnij med cvijećem narcisa. —
Pod starom krošnjatom lipom
Svirat će pčelinji kor!
Usnij, a ja ću te ljubit, poskidat sa usana ruže...
Ah, dodji u šareni vrt želja mojih!

Krakov, 31. V. 1904.

III

Tajna

U oko sam ti gledo sa suzama...
Ko tanka su se svila po plantama
Zelenim pleli naši pogledi strašljivi.
Kad večer padne nad Krakov tiha, šarena,
Sanjam o sjeni tvojoj i maštam i žudim...
Zvijezde onda gledaju, gdje ti se sjena
Sakrila, trče i traže...
Orion diže ruke i huška Pse svoje,
Za tobom leti, upreže Medvjedâ dvoje
U Kola, Lava za sobom vodi u love
Za tobom, kamena sfingo s pogledom žari!
Za tobom ljubav lovca nebeskoga zove,
Za tebe zviježdje titravo, blještavo mari!
Bodroga zove u pomoć Kočijaša,
I tebe vija noseć ti Vlašiće sjajne!
... A ne zna, da su do dva pogleda naša
Punija zvijezda, nego li nebosklon,
A ne zna, da su tajnije naše tajne
I naša želja da maštu nam žarču zanaša...
... I za tebe da sam veći neg — Orion!

Krakov, 27. V. 1904.

IV

Konac

Mrtav je vrt moj. Prodji se od njeg daleko!
Ne marim gledat pepela u oku tvome...
Ti me zar mrziš? Rugaš se? Čudiš? Dabome!
Stekavši ljubav tvoju — malo sam steko.
Pjesme su moje sad prošle, mrtve, uvele,
Ljubav nam ošla ko leptir, ko ptica, ko riječ...
Slažem sad vijenac djurdjica, ne imortele,
Na ljubavi grob da položim naš.
    Zalazi sunce, s uzdahom pozdravljam noć.
Plante će gole biti, bez leptira, džbunova, cvijeća,
Miris jasmina jedini na tebe sjeća,
Ali i taj će doskora proć...

Krakov, 14. VI. 1904.

LOV

Hajde sa mnom ispod ruke, djavole!
Tvoje usne naprčite, crvene,
Tvoje oči užarite, žežene,
Tvoje ruke, vruće, bijele, vatrene
Htio bih ti izgrlit, izljubiti.
    Konji lete sve pod sjenu hladjanu,
Vitezovi zovu nas u lovove:
Zvone trublje, zovu u lov kneza svog, —
S tobom hrlim, s tobom letim, djavole!
    Žeravi nas nose iznad livade,
Ko dva vihra milmirisna nad cvijećem,
Oči tvoje crne gore, plamsaju,
Mi letimo iznad zelen-livade.
Vitezovi trube nam u lovove...!

Virovitica, 19. VII. 1904.

Obiteljska knjižnica
Josip Golubić

TOČAK-VODA

Hajde sa mnom, vitka dušo, u šumu,
Tamo stoji kesten stari zeleni:
Pod sjenom mu Točak-voda izvire,
Kraj izvora meka zelen-livada.
Sunce kada za vrh zadje crveno,
Crni će nam potok basnu pričati,
Grimizne će strašne riječi šaptati,
Kako krvi žedni zove kraljević:
»Srušit ću te o tu zelen-livadu,
»Snježana ću prsa ti raskopčati,
»Šećerne ću grudi ti rasporiti,
»Rebra alabastrena polomiti,
»Zagrist ću u srce tvoje crveno...«
Hajde sa mnom, slatka dušo, do vrela,
Ljubit ću te na toj zelen-livadi,
Sve pod granjem, zelen-granjem kestena,
Sve uz strašni romon crnog potoka,
Kraljević gdje šapuće krvopija.

Virovitica, 19. VII. 1904.

SVADBA

Bljedoliki, plavokosi paževi
Na mramornim čekaju nas stubama.
Ja te vodim u dvor sjajni, kneževski,
Na pir sjajan, na pir sjajan hajdemo!
Držeć tvoju lijevu ruku lagano,
Jedva tičuć prstiće ti prstima,
Uz stube se lako penjem, lagano...
Na pir naš, na sjajni pir naš hajdemo!
Bljedoliki, plavokosi paževi
Čekaju nas sipljuć cvijeće šareno:
Bacaju ti žute ruže, rumene,
Na te male baršunske ti cipele.
— — — Nikog nema, samo ti si kraj mene.
Ja te vodim na pir sjajan, svečani:
Čekaju nas sipljuć cvijeće šareno
Bljedoliki, plavokosi paževi.

Virovitica, 19. VII. 1904.

EROS

Kraljevskog idola tražim,
Što sam ga vidio u snu.
Pred licem će moga božanstva
Gore smaragdom prolistat,
Stazom će biser se prosut.
Podjite, ptice, po srce Erosa moga!
Šume! O! Šume!
Da ga poznate, vaš šuštaj listova
Bio bi ravan harfinom zuku!

U kraljevski došo sam dvor.
Božanstvo na prijestolu spustilo oči:
Čeka na riječ udivljenja.
Na koljena padoh i rekoh:
»Veliko, strašno božanstvo!
»Vodjo bezbrojnih vojska!
»Tisuć si strijela sahranio,
»Hiljadu topova bojnih!
»Pogledi tvoji su strijele, riječi ti glazba nebeska...
»Stupaj tvoj naliči koraku vojske
»Junačke, spremne na juriš...
»Bože bogova!«
Na to mi idol moj pružio ruku,
Skinuvši prsten sa prsta
Dade mi besmrtne ljubavi zalog.
Ruku mi dade na poljubac sveti
I reče, da sjednem na atlasni stolac,
Ljubavi grbom išiven.
Prislonivši uz rame rame
Kosu mi dodirne lako,
I sjedjasmo tako...

Onda me za ruku primi,
U vrt me cvijetni povede,
Veliki, gusti, sjenati vrt.
Stade u sumraku plavom
Pod grimiznim grmom cvijetova
Crvenog jorgovana.
Cvijeće otkidaše, pa ga za prsa moja zadijevo,
Viteški kitio šešir i baršun odijelo.
Onda mi obujmi glavu, pritisne o prsa prsa,
Dodirne ustima svojim drhtava moja.
Presveto moje božanstvo!
Ja sam ti stisnuo grudi
Pomamnom ljubavnom žedju.
Usne sam ispio rujne,
Nikog da ne ljubiš više. —
Prsa ti prsnuše bijela,
Srce ti crveno puče...
— — Lako sam idola mrtvog,
Umrlo svoje božanstvo,
Metnuo šaren na sag
Plavkastih potočnica,
Zasuo nadgrobni humak
Grimiznim jorgovanom.
I krenuh, da tražim i opet
U snu vidjenog moga
Idola od idola.
I nadjoh u proljeće jednom
U zlatnom mramornom dvoru
Drago moje božanstvo.
Ruku poljubivši sjedoh
Na atlasni stolac sa grbom,
Bujnu sam kosu mog boga
Prebiro, milovo čelo.

Onda smo krenuli u vrt,
U gaj od bijelog jasmina.
Bog je iznad sebe uzbro
Pregršt bijeloga cvijeća,
Posuo glavu mi s njime.
A ja sam ispio snagu,
Božansku sam upio vatru,
Srce sam mekano, malo
Iščupo ispod rebara.
Boga sam zasuo cvijećem,
Bjelanim cvijećem jasmina,
Srce uvelo u žari sam skupoj
Metnuo u grob.
Pa podjoh da tražim i opet
To vječno božanstvo, što vijekom
Umire, vijekom oživi...

Kroz lugove zelene idué,
Kroz duboke šume i brda,
Obilazeć rječine puste,
Pitam za silno božanstvo
Stogodišnje hrastove drevne,
I ptice, što lijeću nad dolom,
I laste, što cvrkuću poljem,
I cvijeće, što šapće sa rosom, —
Sve pitam i tražim božanstvo,
Što umire vječno, što vječno
Na samrti snova oživi,
A ime tom bogu je Eros.

Ilok, 26. VII. 1904.

BRODOLOM

Otkrenuo si od mene lice svoje, Gospode!
Nastupila je zima, kojoj nikad
Proljeća biti ne će.
Ožalošćen sam, zalud oživjeti želim:
Propast, mraz i inje na cvijeću svježem
Bit će moj konac.
Zar i ti mene ostavljaš, veliko moje božanstvo?...
Bez kraja i bez mjere nehaj u bezdan me vodi...
O, gdje ću svršit, gdje ću da dočekam brodolom?...
Na kojoj će se hridi da razbije brod bez kormila?

Beč, 7. II. 1905.

KAMENOM IDOLU

U očima se tvojim gasi žar uvela,
Kroz mrtve vedje život mrtav tinja,
A rumene ti usne kao ruža
U proljet rosnu, majsku cvjetaju.
Da vidiš nebo želja toplih mojih,
Iz pepela bi usplamsale tvoje
Šarene čežnje, vruće tvoje misli,
I udarile rumen ti na obraz.
U žari tvojoj ljubim crljen vrelu
I mir tvoj sveti, štujem kretnje hladne,
Obožavam ti blijede puti dah...
Da znadem, gdje ti noćne misli blude,
Da zamršen ti poznam mašte put,
Istražio bih staze skrovite
I našao bih ulaz k srcu tvome.
Da poznam nebo plavo, zvjezdano,
Pod kojim sanjaš sne čarovite,
Da poznam klupko tvojih želja žarkih
I zvijezda blijedih broj da poznam tvoj,
Na rukama bih donio ti čašu
Sa pićem slatkim, ali otrovanim,
Da fantaziju tvoju uzbudim,
I u snu da ti vidim blijedo tijelo.
U snu bih tvojem prebirao vlasi,
I oči bih ti mrtve ljubio,
Na rukama bih tvojim brojao
Ko očenaše zrna krunice
U poljupcima toli željenim.
Da mogu ljubit tvoje bijele ruke!
Da mogu dirnut tvoje usne rujne!
O, kad bih mogo ustrgnuti lijepi
Jorgovan duše plavuškasti tvoj!

Kad sitna zorom rosa prokaplje
I san kad sretan s vedja odleti,
U uspomeni tražim ispunjenje
Šarolikih mi želja mirisnih.
Da onda mogu san ostvariti,
Da onda mogu ljubit oči tvoje,
Da ruke tvoje mogu dirnuti,
O, kad bih danju, trijezan, budan, mogo
Bez varke, izvan fantazije, vidjet
Tvoj savršen i najljepši ti lik!
— — — Obolio sam s tvojih očiju!

Zagreb, 19. II. 1905.

UKOP

Danas sam pokopo krasni veliki kameni kip
U kameni sarkofag.
Danas sam pokopo himnu uzdaha, suza i čežnja
I zbrisao ljubavi trag.
    U velikom hramu sam mojem,
Gdje vječna gospoduje tama,
Gdje trepeće žižak tek jedan
Pred svetačkim jedinim likom,
Danas sam žižak ugasno
I bacio žižak taj na tle
I razbio čašu sa uljem,
U kandilu zgasio žar,
I razbio posudu svetu,
Pa u vis dignuvši ruke
I napevši mišice svoje
Uzo sam kameni lik
I skinuo sam ga s oltara,
Pa uzev ga za noge hladne,
Obujmivši pleća mu gola
Odnesoh u grobnicu vlažnu
Umrlo danas božanstvo.
    Ni suzice prolio nisam,
Ko nekad u ljubavnoj muci,
Dok padah na koljena skrušen
Da izmolim plamenu ljubav...
Ni pisnuo nisam ni dano.
    Danas sam pokopo krasni veliki kameni kip
U kameni sarkofag.
    Sa ružama obasuh grudi,
A sjajnim vijencem sam crne,
Od mraka još crnije, vlasi

Okružio, oči sam sjajne,
Što drhću u oniksu crnom,
Poklopio vedjama bijelim.
O, vedje vi sedefne, lijepe,
O, alabastrene moje!
    Danas ja slavim triumfe!
Pokopah kamenu ljubav
U kameni sarkofag....

Ilok, 16. XII. 1905.

PJESMA O ČEŽNJI

I

U dubokom, skrovitom dolu,
Gdje prašume vjenčaju mir
Sa zelenim vijencem borova,
U dubokom skrovitom dolu
Stajo je kneževski dvor.
U samotnom kneževskom dvoru,
Kud ljudska ne zalazi noga,
Gdje leptir ne pozdravlja ljeta,
U samotnom, kneževskom dvoru
Življaše knez-trubadur.
Uz kneza su četir žonglera
U nestašnom, lijepom životu.

On ne zna za sreću ni život
Otkako se vratio s puta,
U tugi i šutnji on dane,
A noći u plaču sprovodi,
Jer je u dalekom svijetu,
Otkako se vratio s puta,
Ljubav upozno.

Nekolko dana već brižno
Pitaju vjerni žongleri,
Što mu je, ima li lijeka
Žalosnom, smućenom srcu.
Četiri noći je prošlo,
Kako otilazi vitez
Predveče u šumu pustu
Predzoru da im se vrati.

Tako je baš i večeras,
Čim se razblažilo nebo

Plavo-rumeno,
Čim je spustilo mrežu
Sumraka sivog,
Krenuo samotni vitez
U šumu, gdje će da šapće
Molitve tuge na čislu od suza.

Na njeg su vrebala budno
Njegova četir žonglera,
Pa poletješe hitro
Za njim na prstima, tiho.
(Trava ni šušnula nije,
Tek im se njihala plava
Velika pera s šešira.)
Pred šumom su ga zatekli,
Kad htjede da sjedne na travu, —
Proljeće prvo ju osu
Ljubicom plavom.

II

— »O, gospodaru, stanite, molim vas«, —
Zavapio je Rion iz Turena,
— »O, gospodaru, zaklinjem vas, stojte!«
Trubadur stane. Okrene se natrag.
A pred njim kleče četiri žonglera
Na koljenima; jedan mu je čvrsto
Obuhvatio noge moleći:
— »Ne ostavite svoga vjernog slugu,
Ne ostavite Baltazara svog.«
— »Ne ostavljam vas, mili moji druzi,
Ne ostavljam vas, nit ću ostavit.

Al što ću s vama da se šalim opet
Ko nekad: da se pjesmom natječemo
I da u smijehu samotni taj dvor
Sa suncem sreće osvijetlimo opet —
Kad ja ne mogu, nit ću više moći.«
— »Ni riječi niste, gospodaru, rekli,
Ni riječi, baš ni jedne puste riječi
Otkako ste se vratili sa puta . . . « —
Kroz suze šapće Baltazar iz Briža.
— »Ni riječi, da ni riječi nisam reko.
A da sam reko, zar bi riječi moje
Iskazat mogle srca moga bol,
Il zar bi možda meni tvoje riječi
Ublažit mogle tugu, Baltazare?«

— »Sakrivali ste od nas oči svoje
I iščeznut ste znali svako veče
U mračnu šumu, ali danas noć vas
Zateći ne će samotnoga. Mi smo
U strahu zbog vas. Ne treba nam riječi,
Već ljubavi smo vaše željni svi,
Te prijateljske vaše ljubavi,
U kojoj ste vi, mlad, nas mlada tri,
(Šta Baltazar, on još je skoro dijete)
Obasut znali zvukovima smijeha
I sreće lijepe, pjesme ljubavne,
O djevama smo krasnim mislili
I sanjali kroz mjesečevu noć.
O kraljevima vi ste pričali,
O kraljevnama bijelim kao snijeg,
A lica su im kao živi stid.
O paževima s plavim vlasima
I plaštevima plavim od baršuna . . .

Povratite nam opet ta vremena,
Tê naše sanje podajte nam natrag,
Obaspite nas opet ljubavlju!
Tuđinom dok ste bludili, nas same
U pustom dvoru ostavivši, mi smo
Noć na noć vaše pjesme pjevali
I o vama do sna govorili.
I kroz san nas je lik vaš vodio,
A vi ste nas napustili, i samac
Po kraljevskim ste gradovima bili
I ljubili ste svilen rub odijela
Rumene kakve nježne kneginje.
Zaboraviste na nas, na žonglere.
Oprostite mi, ali ustat ne ću
Sa zemlje, dok nam ne reknete tajnu
Strahovite i teške vaše tuge«.

Nasmiješio se vitez-trubadur
I tihim glasom reče: — »Pravo imaš,
Da, pravo imaš, dragi Bernare.
Napustio vas vaš gospodar posve,
Zaboravio svoje prijatelje.
Al više još: i pjesme svoje stare
On ne zna više pjevat, niti mu je
Do pjevanja ma koje pjesme stalo.
Gospodar vaš se ne zna više smijat,
Zaboravio i to je u lugu,
Gdje ugledo je sveti jedan lik,
Božanstven oganj . . . Čemu, čemu to?
Badava, dragi moji prijatelji,
Sve vaše pjesme, smijeh i sreća . . . Život
Taj laž je. Ja sam novi život našo
I novu sreću, novi smijeh i pjesme,

Taj ne zna riječi niti glazbe vaše,
Ne pozna sreće vaših cjelova.
Taj život nije sličan vašemu.
To nije život, to je neki titraj
Što vječno gori, al ne svijetli nikad;
Taj život nije sunce, proljeće« — — —

Zašuti vitez. Šute mu žongleri,
A večer siva već pocrnjela
I noć dovela brzu sa sobom.
Uzdahnuo je mladi knez-trubadur
I gorkim glasom reče: — »Ustanite
Sa zemlje, dragi prijatelji moji,
U krug da opet posjedamo redom
Ko nekad, dok nas pjesmom veselom
Šarlô na fruli znao zabavljat.
Ti, Baltazare, glavu ćeš položit
U moje krilo kao što si nekad,
Pred kratko vrijeme, ali dugotrajno«.

Pa sjedne sam, a uz njega žongleri.
Na krilo plavu položi mu glavu
Od uvojaka zlatnu Baltazar.
Bez mjeseca se tamna spustila
Po dolu noć i budno slušala
Šum šume, lepet lišća, zemlje dah
I migoljenje ptica usnulih.
Slavuljak tek se jedan javio
Daleko negdje iza gore crne,
Isprekidanu pjesmu započeo
U harfu ko da bolna ruka dira.

U šutnji prvi Bernar iz Avena
Progovori i šapne ljubazno:
— »Vi mislite, da ljubav nosi smrt,
Al nije tako. Ljubav daje život
I novim svijetlom duh osvjetljuje.
Otkako poznam damu srca moga
U novi svijet sam, mislim, ušao
I zdravijim sad gledam očima.«
— »I ti si dakle našo »damu srca«,
I pjesme pišeš jamačno u čast
Toj dami. Njenu kosu veličaš
I oči crne, blagi meki glas...
(Po staroj modi — stari trubadur.)«

— »Napisao je krasni madrigal
U počast njojzi«, — reče Baltazar.

— »To nije ljubav, to je običaj.
Ne pozna Bernar prave ljubavi«, —
Narugao se Rion iz Turena,

— »On kao lako pero leprša
Na ljubavnome vjetru:
Aminta mu je istočnjak,
A topli južnjak Marta«.

A Bernar iz Avena će:
— »Da, ja sam kao baščovan,
A one moje cvijeće:
Aminta moj je jorgovan,
Što nikad svenut ne će«.

Šarlo se pusto nasmija:
— »Ja jednu ljubim cijeli dan,
O drugoj mislim noću!«

»Ne, nije!« — reče Rion mu,
»Bez strasti ljubav čista je,
Bez sreće i bez cilja je,
Al savršena, prava je«.

— »A što je život? vječno ispunjenje
Svedj novih želja«.
— »Ne, to nije život,
To navika je, smrtna dosada«, —
Najednom reče vitez-trubadur:
— »Ja ne ću takav život zadovoljstva,
Preživanja i mirnog odmora.
Ne poznam više staroga života,
U igri i u glazbi dok sam s vama
Dočiko zapad sunčani i san.
Upoznao sam novi život, pravi,
U kojem nema bezbrige i mira,
Otpočinak mu nepoznata medja,
A zadovoljstvo nevidjeni cilj.
Upoznao sam Čežnju, kojoj nema
Na svijetu ovom ispunjenja nikad,
Upoznao sam cvijeće, kojem nitko
Još osjetio nije mirisa.
I u srcu sam dono čežnju kući
I donio sam novi život amo:
Taj život je bez staroga života,
Al dalje je od smrti prijašnje,
Jer umrijet može samo kad mu čežnju
Božanstvo bude htjelo ispunit«.

— »Ja ne shvaćam vas, gospodaru«, — reče
Bezazlen mali Baltazar iz Briža.

— »O, ne shvatio nikad da Bog dâ!«

— »I meni je ta čežnja čudna, kneže«, —
Progovori Šarlô sa Senpijera.

— »Znam, tudj sam vama, vašem tudj životu,
I svom životu tudj sam prijašnjem«.

— »Pripovijedajte, kneže-gospodaru,
Već dvije su skoro prošle godine
Da nismo od vas čuli niti slova«.

— »Da, dvije su skoro; nije, — podruga,
Otkako sam se s vama rastao.
Da, jesen bješe, sjećam se ko danas,
Do sedla ste me monpijerskoga
Na konjima sa pratnjom otpratili.
A ja sam se odijelio i ošo
Na sjever dalje. Još sam pogledo
Jedamput. Vaše svijetle odore
U šumi su se mutno gubile
I zatitrale kadšto poput sunca.
Okrenuo se jednom Baltazar
I mahnuo mi rukom ... — A vi ste
Odmahnuli i brzo nestali
Na svojem konju. Još su sluge hitno
Podboli konje, al vas nisu stigli
Dok niste meni s oka iščezli ...
Na Rajnu ja sam prvo krenuo.

Na dvoru mi je stari kaštelan
O starom, davnom, prošlom vremenu,
O djetinjstvu mog oca i o ratu
Sa divljim nekim narodima, zatim
Po stoti put o smrti moga oca,
O blagoj ćudi pokojne mi majke,
O dobrom caru, rimskom gospodaru,
I još koješta mi je zborio.
Već bješe jesen. Žut je list već pao
Po vinogradu i po šumama.
Na turnir sam u Pariz išao
I kralju sam se, kraljici, kraljevni
Rumenoj kao nebo istočno
Poklonio, al nisam našao
Ni traga našim lijepim sanjama...
Dok nisam jednom putem naišo,
Daleko je na jugu bilo to,
Gdje vječno grije sunce, jasmin cvate,
A bučna rijeka kida hridine, —
Dok nisam jednom pred noć ugledo
U gaju nekom maglenom i tihom
Kip, sliku, boga, maštu, utvaru,
Ja ne znam, šta je... Vječna je ljepota,
A bit joj ime može samo ljubav.
O, oči moga duha, gdje ste mi!
O, misli moje lake, ljubezne,
Što lepršite kroz noć proljetnu,
Povratite mi sliku minulu!

— »A onda?«... — šapne mali Baltazar
I digne glavu s krila kneževa
Nad potokom ko sitna ptičica.

— »A onda? Onda nestalo je svega:
I kipa, slike, mašte, utvare,
U nebo, kud li, svega nestade.
Iz srca mog je ošla sreća moja
I stare sanje, stari život sav.
Izgubio sam sve, a našo sve
U novom čuvstvu, nepoznatoj čežnji
Za onim, što se ne će ispunit«.

— »Zar niste to božanstvo spoznali?«

— »Ne nisam. Jesam. Spoznao sam sve:
I moć, i dušu, svetost i ljepotu,
Užitak, slast i nesanjane čase
(Ko vijek su dugi, a ko miso jure),
A možda nije ničega ni bilo,
Ni tog užitka, — možda je to sanja,
Tek fantom. Ne znam. Ali čežnja moja
I svijest o bogu ljubavi i koncu
Života moga ostala mi jasna«.

— »Ni boga možda niste vidjeli,
Pričinilo se valjda, gospodaru?«

— »To vizija je bila, neki odraz
Božanstva, možda baš i ono samo.
I od onda sam ostavio sve:
Povratio me put na staru Rajnu,
U kuli staroj, zadnjem potomku,
Dozivao sam svoju viziju.«

— »Ja ne shvaćam vas, gospodaru, vaša
Neodredjena čežnja nema cilja,
I ne zna puta«, — reče mu Bernar.

A Baltazaru malom samo se
Nasmiješi sitna gornja rumen-usna:
— »Ja volim slušat priče nejasne,
Neodredjene čežnje ljubim ja.
Govorite o čežnji, gospodaru!«

A knez, il čuo, ili možda nije,
Il činio se ko da ne čuje,
Tek uze zborit priču svoje čežnje
I pjesmu, što ju sastavio jednom
Nad tihom rijekom u samoći pustoj.

— »O, što bih bio bez tebe,
Plavetna čežnjo ko nebo!
Kako bih plako, čežnjo, bez tebe,
Samotan, kad bi ti mi umrla.
I život sav moj bio bi tek žrtva
Presvetoj, mrtvoj čežnji mojoj.
Ostani, lijepa djevojko moja!
Ostani, dijete ljubezno moje!
Junače, sine duha mog, čežnjo,
Snago i dive srca moga!
Otkrij mi nebo očiju tvojih
Pod svodom obrva lijepih,
Raj mašte moje.
Zrcalo moga božanstva! Čežnjo moja!
Kako je lijepo moje božanstvo:
Ko cvijetak, —

Čežnjo moja, ostani uz mene,
Moja je duša pusta ko more,
Ko more, koje žalova nema,
Ni litica, hridina strašnih.
Moja je duša ko pusto more,
Bez nade i želje,... Pusta je duša moja.
Tebe da nemam, vječno božanstvo,
Ne bih imao neba,
I vječna bi tama vladala vječno
Na hladnome horizontu.
Da, pusta je danas i strašna
Duša moja.
Da tebe još nemam, život bi moj bio — bez života«.

Sve tišim glasom zborio je vitez,
Sve gluša bila crna mirna noć.
U krugu sjede nijemi pratioci
I gospodara pjesmu slušaju.
Slavuljak pjesmu već dovršio
I zaspao il umro. Nigdje glaska.

Tad vitez rukom vlasi prebiruć,
Ko baršun što se meke prosule
Po krilu mu, o svojoj ljubavi
I tugi strašnoj poče pričati.
U dvoru je nad Rajnom živio,
Obilazio šume, dolove,
I tražio božanstva svoga trag.
I ne našav ga kući došao,
Da čežnju svoju tugom ušutka.

— »Zvao sam i zvao
I tražio boga
Kroz livade cvjetne,
I glasnike slao, pitao vješce,
Gdje boravi moje božanstvo.
Sve uzalud. Nema odjeka glasu,
A svima je bog moj — nepoznat.
— I pjesmu sam poslo,
Prekrasnu pjesmu,
Što ju je arenski pastir
Na fruli sviro za svitanja sunca, —
Pjesmu o zori, što vječito sviće,
A ne svane nikad,
Pjesmu o ruži, što vječito pupa,
A nikad ne cvate,
Pjesmu o rosi i drhtavoj dugi
U kapljici njenoj.
— Poslo sam pjesmu pastira arenskog
O proljeću vječnom
U proljeću jednom,
I u nju sam miris proljetnog cvijeća
Kao u amforu kakvu
Ulio, ružinim uljem svaki sam stih poškropio,
Pa sam ju poslo u kovčegu zlatnom
Sa slikama krasnim urešenom.
— Pošla je moja velika karavana:
Na devama silnim ćilimi skupi,
U školjkama sitnim biserje bijelo
I raznobojni dragulji. —
Iza njih pustih vjetar plesača:
Uzdaha mojih lakih ko leptir, a brojnih ko pijesak.
Cijelo se zastrlo nebo.

Onda sam nježne poslao nimfe,
(Crvène su im koprene bile,
Noge rumène ko trešnja.)
I reko sam im:
»»Podjite, drage, lijepe, strastvene želje moje
Nad rijekom, gdje strši prastari grad,
Gdje klisuru kida mahnita struja,
Gdje orlovi kruže nad pećinom golom,
Podjite, gdje se sakrilo zlato,
Dragulji gdje su od srca moga . . .
Vi ih poznate! Ono ste zlato,
One dragulje grlile vruće
Kroz noć cijelu;
Ona ste usta dirale lako
Ko leptir cvijeće . . .
Podjite, želje strastvene moje,
Podjite na put!««
— I jedne sam noći pustio vojsku čežnje moje,
Cijelo se posulo nebo zlatom i ružama rujnim
Ko da je sunce procvalo . . .
Onda je ošla velika vojska— da se
Nikad ne vrati . . .
Osto sam sâm i čeko sam željno glasove . . .
Čeko sam mnogo večeri, noći i žalosnih dana.
Sve zabadava.
Mjesec je crven prošao nebom, pa se ugasno,
Deset je puta obišo ženu moleći ljubav,
Pružajuć svoje blijede usne njojzi na cjelov . . . .
Ali mu ona odbila poljubac po deset puta.
Onda sam uzo komad papira i pismo napiso:
»»Čekam te željno i vičem te željno kroz šume moje.
U svako drvo ime sam tvoje urezo — dodji!

Potoku pričam o tebi priču prekrasnu, pričam
Kako su lijepe, kako duboke oči tvoje.
Pričam mu, kakva je kosa tvoja...
On već poznaje priču tu, napamet zna ju,
Pa mi ju svakim jutrom žubori,
Dodji!
Pošlji mi pozdrav s lastama, kada proljeće sine,
Pošlji mi uzdah, kada se južnjak iz sna probudi,
Pošlji mi miso, jednu bar miso, zora kad svane.««
— Pismo sam svoje poslao na jug.
Čeko sam dugo. Plahi su snijezi utekli s polja.
U brdo su se uvukli.
Gudure su ih primile željno grleć ih stidno,
Al su ih stigli cvjetići sitni i žuti ko zlato,
Za njima drugi, plavi ko nebo i sitni ko zvijezde...
Plahi su snijezi u gore ošli, otišla zima,
A meni nema ni jednog proljetnog glasa,
Čeko sam. Već su grozdovi puni otkrili lastar,
Pa su ko smiješak na sretnome licu gledali u svijet.
Već su se zlatne rušile breskve s preteškog granja,
A kukavica šumom gatala zimu.
A ja sam čeko. Nikad ni glasa, ni rieči, ni uzdaha,
misli.
Onda se sjetim! Isprest ću mrežu tanju od svile,
Lakšu od paučine.
— Od svilene čežnje sam moje ispreo tanku predju,
Jednim sam krajem zapleo mjesec, a drugim sunce,
Pa sam po sitnim zvijezdama finu razapo mrežu,
Gustu ko suze, a laku i tanku ko uzdah.
Onda sam stao i čeko.
Morat će proći ma jedna, jedina miso,
Morat ću čuti bar jedan jedincati uzdah...
Fina je, tanka, osjetljiva bila mreža moja!
Napeo uho sam svoje.

Niti se napele kao ogromne harfe žice,
Na kojoj samo eterska muzika zuji.
Čeko sam opet. Ni drhtnula nije žica,
Ni jedan lahor srca, ni glasak uspomene
Nije mi dirnuo mreže...
Zaboravljen.
Strgo sam predivo moje, sve sam razorio žice,
Pao u sumor i tugu.
— Palo je bjelano cvijeće nebesko.
Lijepi je junak na bijelome konju
Ljubio zemlju.
— I odonda mrzim na svijet
I mrzim na dan, da, mili moji druzi,
I mrzim na svijetlo kao i na život.
— U suton se, u sumrak povuć želim,
U nejasnoću, mistiku i sanje,
U poluživot...
Polusmrću živjet,
Gledati mrtvo zamagljene šiljke
Kule svoje.
U oblacima gledati svoj grad,
I život živjet ko što žižak trepti:
Da vječno gasne, vječno prima žar....
Da, prijatelji, moja čežnja plava
Ne pozna više nikog, ne zna ljudi,
Ni dana ne zna, svijetla, proljeća, —
Već lebdi poput paučine, leti
Ko leptir, traži nepoznato cvijeće
Po cijelom svijetu, ma da nać ga ne će.
Ja znam, ja slutim, ali slutnju moju
Pobudjuje i diže nova slutnja,
Da tražim opet i da opet žudim...

Za onim gorjem, iza onih voda
Na paši možda naći ću fantome,
Ideal žudjen, traženo božanstvo
U zboru mojih izgubljenih misli.
Nad vrelom možda sjedi, kupi cvijeće
Za vijenac slave, a za moju glavu...«

I spustila se glava trubaduru
Na nisku travu, što se tek prosula
Iz zlatne čaše boga proljetnoga.

Žongleri su se zglédali u sumnji,
A srce im je žudnje prepuno
Olakšat tugu svome gospodaru,
U ljubavi i strahu drhtalo,
Dok nije mali Baltazar iz Briža
Na lutnji žicu lako dirnuo
I zapjevao glasom tihim, mekim
Ko prva trava ranog proljeća,
Ko usna mlada, kao prvi mah
Na usnici mu šesnaestgodišnjoj.

Trubadur tužni sumoran je pao
Na vlažnu zemlju... skoro će da sine
Već zora, eno već je Sveti Štap
Treperit stao blijedeći pred suncem,
A ptice rane već se komešale
Med rijetkim lišćem polugolog drvlja.

— »Bez krvi nosim srce u sebi,
Uvelo mi i već da pogine.
Za koga ću da život posvetim
I kojem bogu krv da žrtvujem?!

— Dragulji moje mašte, kamo ste!?
O, uspomene, što se spletoste
S neispunjenim mojim željama,
Te vas ne mogu razlikovat više
I ne znam više, što je bilo nekad,
A što se nije nikada ni zbilo...
O, uspomene moje, gdje ste mi?«

Tad šutnja nasta,
Svi nijemi, blijedi pri jutarnjem svijetlu
I zabrinuti sjede kameno.

Polako vitez prvi digne se
I tiho kao umirući dah
Zemaljski, kada prvi padne snijeg,
— »Već sviće, druzi, hajdmo kući«, — reče.

I digoše se. Nebo prolilo,
Ko divlja ruža, neki plahi stid,
A za njim miris vjetra jutarnjeg.

III

Sa gotskog je prozora gledo
U tamnu proljetnu noć
Zamišljen knez-trubadur.
Već nekolko dana ga muči
Na prošlost i sadašnjost miso
I nastoji potlačit, suzbit,
Savladat i zatomit one
Žarolike riječi i smiješak
Monaha, što je onomad
Prošao tuda.

Put ga je vodio u Rim,
Pa se navratio u dvor:
S pobožnom mišlju k pobožnom knezu.
Našo je tužnog viteza,
Našo je šutljivu pratnju,
Četir žonglera.
Onda je, jednom prenoćiv,
Krenuo dalje na put.
Jedno je pitanje samo
Stavio vitezu, zašto
Ne voli sjajne turnire,
Ni ratove krvave, crne?
Pitanje strašno i važno:
— »A šta je svrha vašega života?«

I stari je monah već davno
Prešao brdine plave,
Što su u zelenom sjaju
Mjeseca rubile nebo,
A vitez još uvijek, sveudilj
Jedino misli na kobno
Pitanje njegovo crno:
— »Šta vam je svrha života?«

— »Ja nemam cilja, moja staza
U nepoznat i tudj me vodi kraj.
Za misli svoje nemam mjerila,
A čuvstvu svojem ne znam granica«.
»»Tko ne zna svijeta, ne zna zašto živi,
Tko ne zna svrhe svog života, tom je
Tajanstven vlastit, a i svijeta cilj««.

U tmini vršci visokih su jela
Ko sablasti se gubili, a vjetar
Na mahove bi dahnuo i vitke
Visoke šiljke gotske naklanjaše.
Knez-vitez čeka svoju pojavu
U ponoć što mu mutna dolazi,
I šapće plačne u noć stihove:

— »O, gdje ste, moje prošle godine,
Kad nisam znao, gdje je zdenac žedni,
Na kojem nitko žedje ne ugasi!«

I umoran se spusti trubadur
Na meko krzno, skršen i satrven,
Dok san mu nije obavio svijest
I prenio ga pokraj vrela, gdje se
Po tratini u sjeni veselo
Fantomi laki hitro dostižu
I za božanstvom svetim posižu...
A žongler dotle vani pjevaše
Uz lutnju svoju pjesmu maglenu
O snima mračnim, pustim, preteškim...

IV

I nije prošlo mnogo dana, kad je
U gustu šumu vitez otišo
I vratio se nije više natrag.

Dočikali ga svaki čas žongleri
I tražili i šumom vikali,
Dozivale ga jeke planinske,
Al dozvale ga nisu nikada.

Rastrkali se kneževi žongleri
Na četir strane.
Krenuli su na put,
Da traže kule tvrde, gradove,
Da glazbom mekom dame zabave
I trubadura pjesmu da prate.

O trubaduru, što je otišo
Da čežnju traži, ispjevao je
Šarlô sa Senpijera pjesmicu,
Što mnogoj dami uzdah uzbudi
U srcu nježnom ispod bijelih grudi,
Napajajući suzom svaki stih.

Prag, lipanj 1906.

MOLITVA

Sada gledam, vidim oko u oko
Mog boga: crna noć ga zastire,
A lice mu je puno ljubavi:
Grm ruža su mu usta rumena.
Tu stoji evo preda mnom i gleda
U moje oči nijem i ukočen.
Prošapći riječ i bit će duše vrt
Pun mirisa i ptičjeg pjeva prepun.
Nasmiješi se i pruži svete ruke,
Dozvoli, da ti dirnem kose struk...
Govori! Daj mi baci pregršt ruža
U tihom smiješku oka plavetnog!
Obaspi zlatom moju skromnu glavu,
Nasmiješi mi se, bože, odazovi!...
U očima ti vidim titraj glazbe,
I cijelu noć u srebro pretačeš,
Te drhće zvukom glasa, smiješka tvog!...
Ti nešto šapćeš?... Je l' to šapat lišća,
Il šuštaj ruha noćne boginje?
Ko trepet zvijezda pružaš naručaj
Ko nebo hladan, i ko nebo dalek!

Prag, 29. VI. 1906.

MOMENAT

Ti me gledaš. Takav pogled
Nikad nisam podnosio, nikad nisam
Takav pogled duše čovječanske gledo.
Ti me gledaš. Ja sam upro pogled tvrdi:
Sad da vidim, tko će prvi da popusti.
U tvom oku drhće smiješak, lahor vidim
Kako maše tvojom kosom, usne vidim
Kako drhću u čeznuću, znatiželji.
Ti me gledaš. Ja sam upro pogled muški,
I da vidim, tko će prvi da popusti.
Tvoje oko zatitralo.
Tvoju dušu držim laku, gledam u nju,
Sletjela mi na dlan sitna, pa je motrim
Kao oko pepeljasto, dušo, tvoje.
Duša tvoja, ptica mala, nešto strepi,
Drhturi i boji me se.
Zar te ispred moje duše strah spopada?
Ne boj me se, ptico mala!
Pusti krila, ne lepršaj,
Ne otidji, ne odleti, dušo moja!

Prag, 1. VII. 1906.

ODLAZAK

U velikom, krasnome gradu,
Gdje stotina tornjeva strši,
U velikom, kraljevskom gradu
Tebe sam, dušo, upozno.
Sad ostavljam sumorno nebo
I palače ostavljam vitke,
Sad ostavljam sve, pa i tebe:
S tobom sam danas se rasto.
Danas je umrla svetost,
Blijedi se slomio cvijetak.
Opale latice bijele, —
Proljeće prošlo.
Danas je pogino cvijet,
Kom latice nisu no lahor,
A stabljika izlaz sunčani, —
Sunce se danas ugaslo.
Kada se spustilo veče,
Pepelom posulo rijeku,
Maglicom zastrlo tvrdju,
Onda sam zanavijek ošo, —
Kraljevski, prekrasni grad
Zanavijek ostavio.
Te palače vitke i bijele,
Ti tornjevi plavkasti, oštri,
To nadgrobni spomen nek bude
Ljubavi naše.
A ako se ikada vratim
U prekrasan prijestoni grad,
Tad tebe, znam, ne ću zateći.
Opustošen bit će naš vrt...

Na groblju će svenuti trava,
A križevi nahero stajat...
Samo će sumorna varoš
Spomen bit ljubavi prošle,
Ukopa tužnog.

Prag, 12. VII. 1906.

POSLJEDNJE VEČE

Kiša je škropila tiho,
Mračak se vukao kradom
Kroz velike prozore moje;
Uvlačio se kroz cvijeće
Na prozoru mojem
Mrak kroz karamfil crveni.
Ti šutiš. Ja obraz o tvoj sam
Dotako obraz i šapćem:
»Ah, ti si to, čežnjo moja,
Što umireš, kada mi dodješ«.
Ti samo šutiš i gledaš.
Poljubio usta sam tvoja
Kao karamfil rumena,
I oči sam ljubio plave,
U kojima pučina leži.

Ljubljana, 15. VII. 1906.

BALADA

Pala je crna i zvjezdana noć,
A ja sam tako daleko.
Pala je noć i obvila tebe u treptavom plaštu
Hladna i nesmiljena.
— Divlja, bez čuvstva je priroda naša.
Ti ležiš i plaćeš, prosiplješ vruće suze na jastuk
I jecajem budiš maloga brata,
Što ti je toliko nalik.
On otvara oči i pita,
Što ti je, što te boli . . .
A već mu se suza vrti u oku,
Spremnom da plače.
Ti šutiš i jecaš i prolijevaš suze
Na mekani, topli jastuk . . .
San te je srdit već ostavio, otišo u noć,
Koja se tmasta spustila nesmiljeno.
Danas daleko . . . Nikada više . . .
Suze se toče i spomen za spomenom niče:
Most kamen, sumrak, samotna šetnja,
Poljubac prvi, posljednje veče . . .
Ti plačeš, a majka ustaje, pita,
Što ti je, što te boli?
»Srce me boli, majčice, srce,
»Otišo on je, zanavijek majko . . .
»Zanavijek, majko . . . «
»Ne plači, nemoj mene žalostit,
Meni se kupe suze, a prsa
Uzdah mi muči.
Ostavi suze. Proći će ljeto,
Jesen će gore ožutjet,
Pa ćeš i sumrak i samotnu šetnju
I posljednje veče zaboraviti.«

»Uzalud, majko. Most će još stajat, a Vltava teći,
»Spomenik moje sreće i najveće boli.«
Reče i glavu pritisne plačuć na bijeli jastuk.
Nad rijekom se dotle vrtio sporo
Vremena zvrk.

Zagreb, 15. VII. 1906.

U OČAJU

(Jedno pismo)

Gledam u ponor, ne razaznajem njegova mraka,
Ćutim dubljinu i beskrajnu grozu,
Što mi opkolila dušu.
Za drugim si stolom ti i činiš se, da ne mariš za mene,
A ja se držim ko da te nikad vidio nisam.
U stiskaju službenom ruke veliš mi više od cijele Odiseje,
O lutanju duše samotne tvoje,
Kako je bludila sama...
Danas smo hladni, kameni, sfinge,
Ko tmasti oblaci, koji se pred noć sastaju,
Da se ne vide nikad po danu.
Danas se ponor provalio dubok
I noć je crna pala na dušu moju...
Da, hoću! Moja bi usta ljubila tvoja,
Ali mi ne da neka teška i gorostasna sila:
Tvoje me tijelo vuče i oči se sjaju ko nekad,
U smiješku vidim istu toplinu ko lani,
Kad sam ti kuco na prozor čitave sate...
Laku ti želim noć... Ako te ne vidim sutra,
Znaj, da mi je posve svejedno.
Za mene je duša tvoja mrtva od lani.

Ne znam je li to preda mnom puknuo jaz, ali znadem,
Da sam izgubio mnogo, kad sam ti opet pružio ruku.
Sutra, kad stignu mirisna pisma iz dalekog grada,
Bljedji će biti spomen na pjesmice stare:
Istrla tvoja ih ruka, a ništa nije mi dala na uzvrat,
Zar hoćeš, da ovaj pregršt ljubica, što su već počele venut

Iščupaš iz srca moga i da ga ostaviš prazno,
Kad mi tvoj pogled ništa ne daje,
A stare su strastvene noći ošle u nepovrat...
Stoga te pitam, što hoće da rekne taj stisak ruke?
Po staroj metodi ti ne ćeš ni riječce prozborit,
Ne ćeš napisat ni slovca, pa ma me ubila tuga
Il teška samoća u zemljama tudjim.
Tvoju sam ljubav dobio, usne i dušu,
Samo te ipak pravo razumio nikada nisam:
Il je duboka i tamna duša tvoja,
Ili je uopće nemaš, bezdušna sfingo.
Što li je samo značio onaj stisak ruke?
Pišem ti, jer ti pisati moram.
Kao što moram da dišem i plačem.
Pišem u znanju, da odgovor dočekat ne ću,
Pišem i klonem i ne pitam više za ništa...
Samo želim, da ostaneš zdravo i da te nikada
Ne vidim više.

Ilok, 30. VII. 1906.

ZASTOR

Zastrt je pendžer, da ne vidim lika tvoga.
Dušo moja, jezera oči su tvoje.
Zastrt je pendžer, ne vidim glavu tvoju.
Gledam u zastor: pusto. Pred njim pahuljice drhću,
A za njim?
Gdje si mi ti?
Stizo sam tebe, prošeto polak sam dana.
Gledah te: ti nemaš lica, ta to je zbirka pjesama,
To su morske dubine pune biserja.
Zašto je zastrt tvoj prozor?
Ne mogu da čekam pred oknom.
Teško mi otić.
O, da proviriš kroz prozor, ja bih propo od stida.
Zašto je pendžer zakriven? Gdje si? Što radiš?
Da mogu, da smijem, da znadem, što valja reći i kako,
Reko bih sve — ili ništa.
Budi daleko! Zaspi se hladnim snijegom i prozirnim ledom:
Ne budi ovdje, otidji! Svejedno. — Ja te ljubim.
Volim te tako, kako te ne će zima promijenit ni ljeto,
Nit ikoji zastrti prozor.
Ti si mi najveće svijetlo na prvom oltaru,
Najveći oltar mom bogu, moj najveći bog.
Al ipak te molim, ukloni zastor, da vidim
Blažen tvoj smiješak!

Krakov, 29. XII. 1906.

PRED KAPIJOM

Prosinački sjaji mjesec, oblaci se vitlaju,
Stojim tužan, romantički gledam prhke oblake.
Naslonjen o bravu, čekam, da se vratar probudi,
Da otključa kapiju.
Stojim, gledam preko puta, gdje su tvoji prozori,
Romantički uzdahnuvši crtam tvoje obrve,
I tvoj pogled oživjeti sad u duhu nastojim,
Riječju: mislim na tebe.
Znadem dobro, pouzdano: sada spavaš, sigurno.
Ugašeno svijetlo; — vidim blijedo kroz okno
Kako drvce stoji, to je krasno Piotrusievo
Drvce božićno.
A ti ležiš. Nad bezdane oči se je sveo veo
Vedja tvojih. Trepavice počivaju odmorne
Na obrazâ baršunastim jastucima. Drijemaju.
Usta su ti mrtva — lijepa.
U svem zraku tvoj je dah i tvoje tijelo.
Osjećam u cijeloj sobi mirnu, tihu
Površinu duše tvoje. Jedva dišem.
Tvoje vruće ruke tražim.
Da se trgneš, pogino bih, al ti spavaš,
Ja ti ćutim ruku, usnu ćutim gornju,
Jao, gdje ste mojih osamnaest prošlih ljeta!
Ja se varam, zanosim se mišlju beznadnom,
Stojim vani, na ulici, gledam mjesec,
Gledam kako oblaci se kao magle
Uvijaju i valjaju.
Tiho dišeš. Tvoje misli ne znam.
Ni ne želim znati prošlost tvoju,
Cijela tvoja, sva sadašnjost, cijelo biće,
Cijelo tijelo tudje mi je... ne, ne, lažem...
Ja te ljubim.

Mjesec ide po oblaku. Vratar ide.
Čujem korak, lampu meće na podnožak,
Ključ mu škripi. Zbogom, dušo, spavaj slatko,
Ti, mjeseče, putuj sretno!

Krakov, 29. XII. 1906.

NA NOVU GODINU

Na verandi se tvojoj smrznule ruže moje,
Moje ruže i karanfili bijeli.
Čestitao sam ti s njima godinu novu,
A danas me stid i sramota.
Ni dignuti ti ih ne htjede. Smrznute leže.
Po snijegu se prolio rumen ruža.
Možda se ni ne vide kroz smrznuta okna
Prozora tvojih.
Skromno je moje cvijeće, bez mirisa.
(Ishlapio je, dok je stiglo do krakovskog grada.)
I sada leži: ne povelo, ne mrtvo,
Nego kao i srce moje: ledeno.
Snijeg pada. I na ruže. I na ljubav.
Pokapa ruže i karanfile bijele.
Ležat će oni možda pod snijegom dugo,
Možda će trak tek sunčani skinuti
Prašinu snježnu.
Bar da ih dirne oko tvoje!
Ja ću čekat na sunce. Snijeg pada,
A prozori tvoji su ledeni.

Krakov, 1. I. 1907.

SUSRET

Ja ne znam, da l' ti živiš, il si utvara,
Il' laž il krv kroz tvoje žile teče,
Je l' mati tvoja san, il bol te rodila...
A ako si fantom, ne taji svoje ćudi,
Ne skrivaj tijelo zvježdano za oblik svagdašnji...
Il živiš kao ja: od zraka i od sunca,
I dišeš noću teško, a plačeš od boli ,
Tad skini ovaj sveti astralni sjajni krug,
Što sja nad glavom tvojom i nemoj tajiti,
Već reci, pravo, prosto, po čemu, kako, otkle
Ti poznaš moje želje i čežnje, misli, ćud,
Te znadeš uvijek naprijed, što želim, veliš prije
Što ćuti žudim, prije no žudnja osvane.
I zašto si na svijetu i zašto baš kraj mene?
Pripovijedaš mi slatko, da ljubiš. Koga? Mene.
A zašto? Tek jednom smo se sreli usput slučajno.
Pa zašto voliš, veliš, da ljubiš, dobro, reci:
Pa zašto ljubiš? Ništa, ni dobra nikakva,
Ni zla ni neugodna, tajinstvena ni mrska,
Ni ičeg, čemu daje tvrdoću srce, ljubav,
Mekoću nehaj, mržnja, tebi ne učinih.
Pa zašto mi ko jučer sa poklikom u susret.
I danas letiš, pa se priljubljuješ uz mene
Ko osirotjelo ptiče?
Kroz cijelu noć o meni, veliš, samo misliš.
Ti bi do zore, kažeš, govorit rado sa mnom.
Ćutim ti vrelo čelo,
Na vratu su ti vlasi već posve vlažne.
Po mramornom ti licu prevlačim rukama
I obrve, što tanko, ko sjenka šipčice
Po sunčanom se čelu savinuše, dotičem.

Ti veliš, da me ljubiš i gledaš u mene
Ko ja što gledat volim, kad gledam čežnju svoju.
Jest, dopadaš mi se.
Što želiš? Usta moja? Ne, ne dam, jer se bojim
Za tvoje mlade usne i tako nevine.
Četrnaest ti je ljeta; baš danas slaviš tužno
I dvostruko svečarstvo.
Tri marame ti majka za dar poklonila.
I suzama se oči već napuniše. Šutiš.
Po šutnji poznam, znam po lijepe glave kretu,
Što mećeš je na prsa moja, ćutim, plačeš.
Da, s ovoga si svijeta. Ko talasi smo došli
U isto more, isti nas potjerao vjetar.

Krakov, 20. II. 1907.

LITANIJA

Prevrćem listove uspomena
Ko vjetar jesensko lišće.
Miriše lanjska ruža
S prsiju tvojih,
Daleko od negdašnjih šala
I poljubaca
Sjedim kraj prozora, gledam
Kroz tamna brda oblaka
Ozbiljan mjesečev hod,
Slavulj znade se javit
Ko lani,
I slatki miris jasmina,
Medeni bagremov dah, —
Ko lani.
Ne boli spomen, ne peče,
Ne uzdišem ... nego ko stara
Majka, što prevrće svecem
Pisma i sitne spomenke
Pokojnog sina, umrlog davno, davno
(Ne boli, a ipak se ruše
Suze na ostanke tužne),
Bez nade u povratak, život,
Bez vjere, u čekanju nekom,
Bez ljubavi žive,
U slavljenju vječnoga
Dušnoga dana —
Bez boli, bez uzdaha,
Ko svaki dan
Čekam da prodje tuga i da se
Zaborav javi.

Badava. »O dodji!« kliknem
I sjetim se svega i bude mi teško.
Ko lani,
Baš kao lani.

Krakov, 9. VI. 1907.

U PARKU

Mislim na tijelo lijepo,
Grlim ga u snu, kroz noć,
Ginem za očima nekim,
Ljubim ih svaku noć.
Gustim pod zvjezdanim sjajem
Osvaja mirisni dah,
Rumena usta se smiješe
Beskrajnim darom kroz noć.
Budim se misleć na tijelo
Na oči, na dah i na noć. —
Kad onda po sunčanom danu
U oči zavirujem svim,
Ne mogu da nadjem onakvih
Iz sanja mekanih.
Tijelo svako mi tudje,
A cjelov malko grk.
Tek večer kad padne nad varoš,
Sjene kad kazuju mrak,
Tad vidjam poglede sjajne,
Mašta mi nalazi put —
Do prvoga dodira ruke,
Dok prva ne padne riječ.
A onda ko ofuren leptir
Letim u duboki mrak:
Tražim t o tijelo iz sanja,
Tražim t e oči i dah...
Ko tamno noćno paunče,
Što sjeda u zakutak crn,
Zadjoh u drvored mračni,
Zadjoh budan sanjareć,
Stvarajuć javu u san.

Krakov, 28. VI. 1907.

NOVI CVIJET

O, da vi znate, vedri dani,
Kakav je sjaj u mojoj duši!
U staklenoj sam svojoj kući,
Uzgrijevo lani čudan cvijet, —
Vi, vedri prošli dani vrući,
Znadoste u njeg usne djet —
Ah, usne, kakvih nema ruža
Ni trešnjin djevičanski plod.
Da znate, lijepi lanjski dani,
Iz kakve čaške sada pijem,
I kome psalme lanjske pjevam!
U očima je sjaj mramora,
A obrve su nabor gora
U tihom ljetnjem večeru.
O, da vi znate, što ne znate,
Iza vas život još da vrije,
Da vječno nova proljet cvate,
I svakim jutrom sviće dan!

Krakov, 2. VII. 1907.

KOD DROBNERA

Ko lani gledam sa istim čuvstvom
U drugo lice.
Ko lani čekam sa istim stidom
Na pogled.
Na smiješak čekam, nijemo čekam
I gledam.
Ne mogu, ne smijem pustiti oku
Da oda —
Već plaho gledeć, čekam blijedeć
Na prvu riječ.
Ko lani čekam, al onog nema,
Što bješe tad,
Ni mosta, rijeke, ni pjesme meke,
Ni poljupca.
Smjehuljak drhće, a oko trepće
Saneno.
Bog zna, što želim, i zašto ne ću,
Ne mogu otić
Odavde. —
Kad opet jednom zavrti glavom
Zemljin krug,
Kad dodje srpanj i ljeto novo
Nanovo,
Povenut ćete, ugasnut ćete
Vi usne, oči
Ljubične.
A ja ću kopat po pepeljnjaku
Da nadjem žar još posljednju.

Krakov, 7. VII. 1907.

NA PROZORU

Svjež duše vjetar, zvijezde visoko drhću,
Kad gledam u plavu visinu,
Ćutim se boljim.
Mislim na gradić nad rijekom,
Na staru ruševinu,
Na dugu aleju platana
I momačku pjesmu kroz noć.
Negdje udara klavir.
Danas se vratila pjesma
Iz velike kule kraj Visle,
Danas sam vidio ritam
Smiješka i hoda i duše, —
Danas sam sretan.
Kako vas volim, vi zvijezde,
Svjedoci vječnosti vječni!
Kako je lijepo ljeto
I ugodan vjetar svjež.
Uz klavir pjeva muškarac,
Ulica pomalo drijemlje;
Ja čeznem za prostorom nekim,
Za nebom, za krugljom zemaljskom,
Svu bih ju rado obujmit;
Osjećam snagu i želju,
Da pritisnem o prsa nekog...
Kog? Recite, zvijezde!
Gledo sam himnu sklada,
Smiješak sam gledo i usne...
Tih usana ne ću dodirnut,
Smiješka tog dobiti ne ću.
Mislim na daleki kraj,
Gdje kula nad širokom rijekom

Strši u crnu noć,
Broji zvijezde i sate
Na mrtvom tornju.
Još ću da zadrijemam ovdje...
Vjetar biva sve jači, biti će bure, –
Treba zatvoriti prozor.

Krakov, 11. VII. 1907.

NA KOLODVORU

I

Bez rastanka sam otišô,
još mislim ovdje na tebe
i dalek pozdrav šaljem.
Ti ne ćeš danas opazit,
da mene nema.
Ti ne znaš, ne znaš za mene.
Ja mišljah da te ljubim.
Razišli smo se slučajno
i sastasmo se tako.
Zaboravit ću lako
što bješe, što se željelo,
a ti ćeš to još lakše.
Još dok mi misô ostala
o obrvama malim
i ogorčenim usnama,
napisô sam ti riječcu
i poslô pozdrav srdačni.
Svejedno je, je l' prvi
il posljednji.

II

Zapalile se lampe,
muzika svira,
a mene nema.
Zavrvjeli su hodnici,
strojevi žviždе,
a tebe nema.
Tko od nas čezne?
Ti zacijelo ne.
Tko od nas ljubi?
Možda ni ja ni ti.

Je l' zato trebalo
prosipat smiješke,
da podje sve u nepovrat?
Ti ne znaš, što sam osjećô,
ja možda imam krivo;
ti nosiš čaše, pladnjeve,
muzika svira.
Još vidim korak gibak tvoj
i grčki smiješak,
takav je sjaj Zlatoprstin
i suza rose.
Ti ne znaš, a i ne trebaš,
da poznaš moje misli.
Stroj zviždi, zove... odlazim
sve dalje, dalje, dalje,
i misao je bljedja sve,
uvenuti će skoro.
Oprosti; nisam dovoljno
ni čeznut znao za tobom.

Košice, 17. VII. 1907.

ZABORAV

Kako je lijepo zaboraviti,
kô nikad da nije bilo.
Cvijećem razasut tisuće boja
i pokriti vatreno tlo.
Zaboravit!! Zaborav! Lijepa riječi!
Sjedim uz glazbu i slušam.
Drukčiji glasi. Volim ih. Gdje si?
Sjetim se uz nju i tebe.
Sve vrvi i bukti, — a mene nema
kô nikad da nije bilo.
Bez imena si, bez dodira,
bez uspomene! —
Ah, kako volim život taj
u polusjeni, lagan,
bez jarke vatre, silnog leda,
u lakom smiješku s tugom.
Zaboraviti, zaboravio...
Da, blago meni danas.

Vukovar 20. VII. 1907.

NA DUNAVU

Duboka noć. Tišina. Klepeće mlin.
Sa one strane Dunava
dopire pijana pjesma.
Iz silne daljine se čuje neko drhtanje:
Ili je pjesma nimfa il' škripi
nepoznat glas.
Sjedim pod sjenom platana.
Mjesec se smješka
i plemenito sjaji i na rijeku i drveće nijemo.
Noć dršće pjevanjem, mlinom, šuštanjem
rijeke i dalekim glasom.
Ja sjedim i čekam na pojav božanstva,
koje je mrtvo, il se pritajilo,
umrlo...
ili nije nikad bilo ni živo.
Čekam na drhtaj nutrine,
na slutnju...
Čuju se ljudi. I oni čeznu i ljube.
i oni umiru, teže i zovu,
grle fantome,...
Kako je glupo sve to:
i mjesec i pjesma i ova tišina.

Ilok 1907.

S N I

Ispitao sam tvoje tajne pute
I otkrio sam tvoje želje sve;
Kroz godine sam stazu pronašao
Do tvoga srca, tu trnovitu...
U oku tvome mogu čitat želje
I mislî roj ti mogu odgonetat,
U drhtaju ti usne čitam strast,
I pričinjam se, ko da ne vidim...
O, poznam čas i mnogu kratku riječ,
Što zna se potkrast u tvom pričanju,
Kad kao vrelo živo žuboriš...
Sve mogu znati, vidjet, mogu slutit,
Tek jedno nisam vrstan saznati:
Da poznam put tvog sanka strastvenog
I da mu poznam vrelo iz života,
Da mogu pronać, gdje je želji méta
I dokle sežu nade noćne tvoje...
Da mogu pronać durbin za budućnost
I vidjet tebe, gdje se prevrćeš
Po posteljama mekim, znojavim,
Da onda stisnem krv u žilama
I da se stresem ko da živo gledam
I ko da bješe već... Da se okupam
Na vrelu žive istine i groze,
Pa da se opet vratim kroz suze
Na ruke tvoje, kosu da ti gladim...
Al nesigurnost, čudan sjaj u oku
I neki drhtaj ustâ, zbunjen kret,
U crni ponor sad mi pogled daje,
Navješćuje mi vedrog dana mrak,
I bojim se i drhćem svako veče:

A što će donijet ovo kobno sutra?
I kakav san će morit noćas tebe?
O, da ti mogu dati u snu sliku,
I da ti prostrem mojih želja raj,
Da mogu da ti svu ljepotu dadem
Od Indije do pariskih bulvara,
Da okupim te mirisom i slašću,
Što daje mirha, istok, cvijetovi
I prašume i vrela duboka, —
Sav divan raj ljepote djevičanske
Da sanjaš ti!
Po danu ćutim, da si uz mene
I mišlju kadgod, kadgod i sa tijelom,
Al noću znam, da bludiš negdje tudjim,
Dalekim, stranim stazama, po mraku,
U koje ne će segnut oko moje.
I zato te se bojim, noći svaka,
I ne volim te, roje zvjezdani...
Pod tvojim krovom, nebo plavetno,
Zaplele su se misli nekakve
U nepoznatoj mreži zamršenoj
I diraju u srce moje malo,
Što znade kucnut kadgod, da, i za me!
Ima li maka proti snima ovim?
Sve, sve bih dao da ga nabavim
I da ga tebi pred noć natočim,
Da sanjaš samo meni o meni.
Već vidim, kako nosi vječni put
Svih sedam zvijezda oko stožera...
Čim zaokruži, svanuti će dan
I opet moje bit će moje zlato.
Zdrav budi, dane!

Zagreb, 9. III. 1913.

MJESEČINA

Kraj prozora je neka sjena prošla,
U kutu čujem, kako nešto šušti.
Lik bješe neki, pa ga začas nema.
Zrak dršće, pun je nekih čudnih dúgâ,
Na kojim mrtva neka glava drijema.
Po zraku eto udaranje pljušti
Od ruke, koja točno gadja
U zvono moga uha...
Već pun je mjesec, evo ponoć,
U zraki njegovoj se plavoj,
Što mijenja boje kao opal,
Sve nešto čudno spušta,
I diže, kô da ima krila.
I ćutim, kako raste duša
I prima nepoznate čudne vijesti,
Što nose ove zrake plave
Iz kraja nevidjenog meni.
I ćutim, kako teče pramen
Od blijedog sjaja širom zemlje.
I kako buja potop, raste,
I kako tânji živce moje
Kô žice paučine tanke.
Pa kako plete, mrsi, nosi
Kô maglu moju plahu dušu.
I uznosi se više, šire, tanje,
Da izgubi se kao kaplja...
O, mjeseče!

ZRNO

Ko sakrito zrno u zemlji,
što ga je zbacio vjetar
s neznana stabla,
što zakopano pod grudom
čeka na sunčanu zraku,
da mu klice izvuče
i da ga digne u vis,
na sunce, —
tako te čekam i ja,
sunčani trače!
Nema te, ishode žudjen,
nema te, da me probudiš.
Al znam, da ćeš mi doći,
jer vjera, duboko znanje
i svijest,
da svanuti moraš,
d a n e,
drži me živa u zemlji,
u utrobi crnoj,
u tmini mira,
tišine moje...

Zagreb, 2. III. 1913.

ODLAZAK

I opet. I opet. I svaki put
kad krećeš na dalek put,
osjećam, kako umireš snova.
I sada. Po koji put?
A kad se vratiš, koja će nova
stignut me bijeda
i jad nov, ljut?

Rastanak naš... Zar naš?
Rastanak moj — ti znaš,
da rastajem ja se i sada
kao i prije. Po stoti put.
I briga sjeda
i liježe nada
i očaj ustaje žut.

Ti ne ćeš, ti ne ćeš natrag doć,
već netko drugi
mjesto tebe
sa likom istim,
sa licem istim
i glasom istim...
Da, mjesto tebe
na istoj prugi
u istu noć
doći će, doći će netko drugi.

Sa istim okom
a srcem drugim
mekšim i blažim
— možda u dragim noćima nagim,
iskusnim, dugim —
doći ćeš... znam.

Ja ću sa istim
suzama pisat
kao i prije.
Bez odgovora
pisma će ostat
kao i prije.
Ostat ću sam.

A kada dodješ,
svu ću ti bol
opet prešutjet
kao i prije.
Kao da nije
i opet vrijeme
otelo meni
ljubavi pol.

I opet. I opet će doć
dan.
I vrijeme će proć
ko teški san,
ko teški sni.
Al za me, — ne za nas, —
rastankom tim
kao i prije i opet i danas
obamireš ti.

Zagreb, 26. IV. 1918.

POKAJANJE

Ah, spavat, samo spavat
i spavati bez sna,
jer budan život ima
tek jednu ugodnost:
srdžbu, kad noge division dršću,
i bol najstrašniju:
kajanje u poniženju.

Sav život znači davat,
darivat sebe sva,
a svatko samo prima
slatkoću, udobnost.
Da imam volju čvršću
i ćud ustrajniju,
ne bih u probudjenju
gledao rasap svoj.

Ja ne hajem za rasap,
svejedno mi je to,
što dnevno manje ćutim
a više govorim.

Ja ne hajem za rasap
i bezbriga je to,
što ne čekam na sutra
i što ću da stvorim.

Ne želim ništa više
i ničeg se ne bojim
do jedinoga svoga
pljuvanja na sebe.

I zato želim spavat
mrtvačkim snom bez sna,
kad zvjerka krvožedna
ne može vladati.

Nek šuti sva ljutina
nek nervi presahnu,
da umaknem sramoti
svoga kajanja.

Ja kajem se zbog želje,
zbog riječi potajne
i stidim se zbog misli
od lanjske godine.

Ne mogu zaspat, jer se
još drži život čvrst,
a šapat starih grijeha
prevrće jastuk moj.

O, da se mogu jednom
bez uzrujanja svetit,
da mogu reći ono,
što čitam u oku
tog prolaznika, druga,
pa miran ostat, onda
san nek me pusti mrtvi
i bijes nek nadvlada:
spokojan, hladan bijes.
Bez pokajanja.

Zagreb, 27. VI. 1919.

S A N

San, želim san, zeleni gaj
i paprat, travu i cvijeće,
jagode, ose, ciklame,
pčele i mahovinu.
Tišinu želim i san,
samoću uz bijeli put,
lisicu, zeca i kosa,
vižlastu vjevericu.
San želim, san i mir.
Kako miriši korenje
šumskoga bilja,
kako je ljubezna strn,
cvrčak i čičak i ševa!
Ima li još samostan,
gdje nema laži, progonstva,
Ima li igdje još mir
gdje nije vladar moj bližnji?
Blaženo vrijeme ono,
kad su se zidine našle
utjehe pune i znanja,
gdje ćeš se skloniti sam
trunuć po uzoru lišća,
gdje te ni raspinjat ne će,
slušat ni preslušavat,
pitat za mišljenje tvoje,
kojega ne ćeš da imaš?
Ima li taj samostan,
gdje se poznaje san?
Može li naći se mir,
gdje nitko i ne zna da dišeš?

San, želim, san, paprat i travu,
život u mojem umrću,
korenja mirise šumskog; —
ne ću za borbu da znam.

Zagreb, 4. II. 1920.

POVRATAK

Poslije mnogo godina
isti taj pozdravljam grad,
njegove tornjeve plave,
Vltavu, zvonjavu, — Prag.
Osjećam prazno srce i oko mi nerado gleda
istu maglu nad gorom,
isto šareno cvijeće;
bojim se, da će se javit
i ono isto lice,
koje sam gledao dugo,
milovô, dok je na mojem
prozoru cvao karamfil,
a sobom se spuštao mrak.
Tudj sam sâm sebi u gradu,
gdje sam sa čežnjom kô dimom,
kô cvijećem zastirô nebo,
kô plamenim zvjezdama krupnim,
gdje sam se razišô bio
čeznući za tobom, sliko,
koja si ostala jasna, tiha i oštra,
tajna, skrivena u duši.
Tudj sam tu. Gledam se, kako
prolazim nekada mostom
čekajuć nevidjen, da se
jedva sa pozdravom javim.
Vidim se sada kô sablast,
koja je ovuda prošla,
koja je ostala ovdje,
dok sam ja otišô bio,
ostaviv ovdje tad sve,
što mi se činilo drago.
Vidim još, da sam u ovom

prastarom kamenom gradu
ostao. Tu sam još, tu sam.
Zašto sam došao sada?

Smetam sam sebi u gradu
usana mekih kô ruža,
smiješka tihog kô tuga,
gdje se je upila snaga
beskrajne požude moje
u ove oštre konture
prastarog grada.
Kao kad otkrijem pismo,
što sam ga pisao nekoć,
pa ga ukradem i spalim,
tako bih želio sebe,
kojeg sam zatekô ovdje,
drugoga sebe, il ovog,
koji je suvišan došô,
uništit, izbrisat, sažeć.
Ili da uništi požar,
poplava, potres, meteor
sve ove putove, staze,
mostove, parkove, dvore,
možda bi nestalo tada
i one sjene, što lebdi
ovdje nad krovovima, —
vlastite sjene moje.
Pobjeći valja odavde.
Jao! ako sam svuda,
gdje sam ljubio bio,
sam sebe ostavio, —
kako je strašan tad svijet,
kako je nesnosan život,
kako ću sa sobom morat

voditi borbu! — i očaj
spopada srce, kad mislim,
da su mi i drugi dragi
gradovi nagrdjeni,
ako se u njih povratim.
Gadim se sebe i nemam
utjehe, nemam.
Možda bi bilo lijeka!?
Da te ugledam danas? Ovdje? Tu?
Onda bi valjada sablast
ljubavi moje
našla svoj mir.

Prag, 26. VI. 1920.

KOSA

Osjećam kako ti dodirem prstima kosu
vlas po vlas, kako mi priliježu uz nokte,
kako se bijeli razdjeljak na tvojoj glavi,
i kako zahvatam čuperak crni nad čelom.
Metalno-crna tvoja kosa
sja se i svija preko prstiju mojih,
prevlačim dahom nad tvojom glavom
i upijam miris kose tvoje.
Karanfil, orahov list i vanilija
mirišu iz kose tvoje, meke ko vuna,
meke ko svila i crne ko tuga.
Upijam miris kose tvoje i dišem dušom tvojom.
Stojim i gledam kroz prozor
čekam da javi se crna silhueta
crne ti glave, da ugledam kosu tvoju
i polak bijela ti čela.
Stojim i gledam pod svjetiljkom
uličnom, blijedom,
čekam i vidim:
Načas se digla glava crna, svijetla i sjajna,
kosa se spušta pramenom crnim
zavojem grčkim preko desnoga ruba
mekoga okruglog bijeloga čela.
Stojim i gledam. Ludo gledam.
Ne znam ni ime tvoje. Ni gdje si ni tko si.
Gledam ti kosu mirisnu šafranom, ljiljanom i gjurgjicom,
gledam ti kosu nikada netaknutu
i duhom osjećam:
kako ti prstima dodirem kosu,
upijam dahom miris kose tvoje

karanfil, orahov list i vanilija
mirišu iz kose tvoje, meke ko vuna,
meke ko svila i crne ko tuga.

Zagreb, 15. XII. 1920.

OSIJEK

Tada sam mislio o dalekom svijetu,
o gradu, što sam ga zidao noću
naslonivši dječačku glavu
na jastuke hladne i bijele.
Kraj Dunava negdje, ne, na otoku,
na malenoj adi šiljasta crkva,
mostovi, palače, ulice, tramway,
i vodoskoci.
Onda sam počeo čeznut za dalekim gradom,
za bukom, glazbom, Parizom,
za Indijom, za divnim Ceylonom,
koji je na mapi crven
ko golemi komad rubina.
A sada sam opet došao k tebi,
dječački, nevini grade,
i gledam te, vidim te očima onim,
dok sam tu tražio ono, čega i nema,
očima onim dječaka od trinaest godina,
gledam i otkrivam ona čudesa,
gajeve, parkove i šedrvane,
mostove, palače, zidove stare,
kasarne žute, tornjeve vitke,
gledam i čitam iz tvoga lica,
iz moga srca iste još sne.
Tu si.

Jutro je. Ista aleja;
vidim gdje vjetar trese rusomači njen ridikil,
capsella bursa pastoris,
zelena mirisna točkasta hitra,
cicindella campestris,

grimizna, mošusna cvilidreta,
radosna draguljna vinova pipa,
kokica, metalno modra, u svili ko gospa,
zeleni blištavi opojni babak,
dazulja vitkih rogova, skrivena u hladu,
vodoljub, crni podmorski čamac,
bezbrojne neke dugokrake muhe,
tihe bjelouške na crnome panju,
veliko lišće ko šumske lepeze,
mlječike, paprat i kopito konjsko,
tussilago farfara,
kojemu koren miriši po nekom
dalekom kraju, po Indiji, Javi.
Šištat je iza nasipa silnog,
golemog tada poput planine,
skrivao tajne vodâ i vrbâ,
skriva l' ih sad još? Vodi li put još
tamo uz potok u zavoja dva?

Zeleno žito, vlažno, sa srebrnim sjajem,
a nad njim ševe.
Mokra je zemlja.
Tri prosna dana.
Exaudi, exaudi, exaudi,
Domine, preces nostras.

O, kupine, guste, krvave, crne,
uz trsku i putove zelenog Waldla!
Zdravo, stara skelo na Dravi!

U ovoj aleji još osjećam miris
nekih kaputa i usana mliječnih,
još uzvike čujem i razgovor dugi,

pun vatre i riječi, riječi, riječi,
praznih po smislu, al punih po snazi,
po vjeri i nadi, i nadi, i nadi.
Od njih ne osta ni čežnja, ni tuga,
One su tu, još su tu, tu, u meni,
u ovoj aleji, tu, pokraj klupe,
i tamo kraj klupe, još deset koraka,
al klupe tu nema. Pa ništa, nek nema,
ja ju još vidim i čitam još na njoj
magična svoja slova S. W. U. D.,
rezana nožem i čitana često,
čekana, čekana mnogo popodne.
S. W. U. D.

Nevini grade!

Frau Sachs, Dana, Olja, Justina, Nataša,
Frau Stuhlhofer Theres stara.
»Ich wünsche wohl gespeist zu haben«.

I ti, ime ti je sveto, ne ću da ga spomenem,
i vidio te nisam dvadeset ljeta i ne ću
da te vidim.
I lipa, po kojoj su tada padale kapljice kiše,
i ljuljačka neka za ogradom sivom.

Noć je.
I iste one moje zvijezde od trinaest godina,
dvostruke negda na gukeru starom,
cvjetovi hladni nebeski, Kastor i Poluks,
Rigel i Sirius strašni.
Ništ nisam znao, bez čežnje i želje
gledao sve sam
ko dječak od trinaest godina;
danas sam sve to upozno
i gledam bez čežnje i želje

ko dječak od trinaest godina.
Nevini grade!

Sve je tu. Ljubim te, grade,
ne osjećam tvoga života
i ne vidim ljude, te tvoje ljude...
Nema ih.
Čitam sa firme stara imena,
kojih i nema,
gledam za smedjom kapijom drvo
posve u cvijetu blijedomodrom;
kraj njega bunar,
i tanka lijeha maćuhica,
tkanih od crnog i žutog baršuna.
Prolazim tiho, ko da me nema.
Gledam na smedju kapiju, pazim,
ne, nije sad smedja, već siva,
ne, ona je smedja, smedja je, ista
kao i onda; jučer il' lani?
Za mene sve je to veliko danas.
Prolazim, opet polazim natrag,
idem sve lakše, tu sam, kraj vrata.
Napolak stoje otvorena.
Jao! drveta nema, nema bunara,
neka se crna zidina digla, —
Nema? Zar nema?
Otkrećem glavu i zaklapam oči
i ne vidim plavu glavu što s okna
u mene gleda.
Frau Stuhlhofer Theres stara.
»Ich wünsche wohl gespeist zu haben«.
Nema bunara ni plavoga cvijeta
na rašljastoj visokoj krošnji.
Oči zaklapam. Ono je tu još,

granato drvo, i obruč točka
i veliki kàbô
i tamo su negdje još jagode zrele
i bobice ogrozda tvrde i bijele,
i prekrasni šafran,
sjenica trošna od vinjage stare,
dragoljub crven, dragoljub crven,
sve je još tu.
Nevini grade!
Nosim te, tu si mi skriven
kao u plavoj kaseti,
tu, gdje se ne zna,
da ima zakon,
po kojem zemlja godine gradi,
po kojem kosa postaje sijeda,
po kojem postoji prostor i vrijeme,
tu si mi vječan.

Osijek, 1. II. 1921.

SADRŽAJ

KNJIŽARA ST. KUGLI, Zagreb, Ilica br. 30
Knjižara kr. sveučilišta i jugoslav. akademije

Obiteljska knjižnica
Josip Golubić
Zagreb, Remetinec 2

MAZZINI: DUŽNOST ČOVJEKA.
MILČINOVIĆ A.: PRIPOVIJESTI.
MILLER F. Ž.: PJESME.
NOVAKOVIĆ V. dr.: PESME.
OGRIZOVIĆ: SMRT SMAIL-AGE ČENGIĆA. Drama.
OGRIZOVIĆ: VUČINA. Drama.
PETROVIĆ P.: Sabrana dramatska djela:
— ČVOR.
— DUŠE.
— PLJUSAK.
— SUZA.
— ŠUMA.
— RKAČ.
— RUŠKA.
— NJIH TROJE.
— A SAD — LAKU NOĆ!
SEELIGER: PETAR VOSS. Najuspjeliji veseli detekt. roman.
STRINDBERG: HISTORIJSKE MINIATURE.
STRINDBERG: IZABRANE PRIPOVIJESTI.
SRKULJ: POVIJEST HRVATA, SRBA I SLOVENACA. I. dio II. dio.
SRKULJ: PREGLED POVIJESTI HRVATSKOGA NARODA.
ŠENOA: LJUBICA.
ŠIMUNOVIĆ: MLADOST.
MOLIERE-VELIKANOVIĆ: GRAĐANIN PLEMIĆ.
VOJNOVIĆ L. dr., knez: DUBROVNIK. Jedna istoror. šetnja.
— KNJIŽEVNI ČASOVI.
— NOVI KNJIŽEVNI ČASOVI.
— PAD DUBROVNIKA.
MILOSTISLAV BARTULICA: RASPEĆE SRBIJE. Remek djelo naše ratne literature, koje sadržajem premašuju sve strane slične knjige.
DRAGAN BUBLIĆ: NA RUBU. Dnevnik iz jedne tragedije. — Tragedija prelaza srpskog naroda preko Albanije. Uz mnoge brošure i prikaze, jest ovaj i onaj Bartulice najbolji.

KNJIŽARA ST. KUGLI, Zagreb, Ilica br. 30

Knjižara kr. sveučilišta i jngoslav. akademije

Zabavna knjižnica

Pojedini svezak izlazi mjesečno jedanput.

Dosad izašli svesci:

1. F. M. DOSTOJEVSKI: BIJELE NOĆI. Sentiment. roman
2. N. D. AHŠARUMOV: NOĆNI DOGADJAJI. Pripovijest urara. Novela.
3. L. N. TOLSTOJ: GRIJEH EVGENIJA IRTENJEVA.
4. ADELA MILČINOVIĆ: NEDINA LJUBAV. Novela.
5. JOZA IVAKIĆ: ROMAN GOSPOĐE SLAVKE. Humoreska.
6. FRANCUSKE NOVELE: G. de Maupassant. — A. Daudet. O. Mirbeau.
7. J. P. JACOBSON: HITAC U MAGLI. Novela.
8. IVAN BUNIN: VELGA I DRUGE PRIPOVIJESTI.
9. JOZA IVAKIĆ: U SVATOVIMA. Humoreske.
10. TALIJANSKI PRIPOVJEDAČI: G. Verga: Rat svetaca. — M. Serao: Prodavačica cvijeća. — E. de Amicis: Zatajena kabanica.
11. ADELA MILČINOVIĆ: ROMAN GOSPOJICE MAJE. — NOĆI. Novele.
12. BOBORYKIN P.: MILIJUNI. Pripovijest.
13. M. PREVOST: ŽENSKI LISTOVI. Knjiga I.
14. M. PREVOST: ŽENSKI LISTOVI. Knjiga II.
15. M. PREVOST: ŽENSKI LISTOVI. Knjiga III.
16. ADELA MILČINOVIĆ: NOVELE. Listići iz dnevnika. — On i »On«.
17. ADELA MILČINOVIĆ: NOVELE. S prozora. — Moja mamica. — Pjesma Solweige. — Sinovljeva baština.